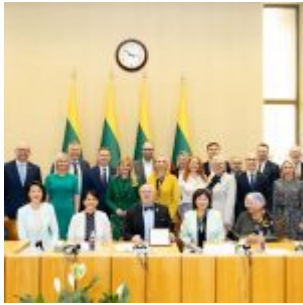




Seime aptartas diasporos išitraukimas į Lietuvos gynybą ir tautinės tapatybės stiprinimą

Balandžio 14-16 dienomis Vilniuje vyko Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės (LRS ir PLB) komisijos pavasario sesijos posėdžiai. Diskusijose aptarti pilietinio pasipriešinimo, visuotinės gynybos ir užsienio lietuvių išitraukimo, tautinės tapatybės išsaugojimo klausimai. Taip pat pristatytas pasiruošimas 2027 m. vyksiančiam Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumui.

Pasauliolietuvis.lt | Ana Vengrovskaja

Straipsnį apie pirmuosius tris komisijos posėdžius skaitykite [čia](#)

Diaspora kaip nacionalinio saugumo dalis

Vakarinė balandžio 15-osios posėdžių sesija buvo skirta pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui klausimams. Krašto apsaugos viceministras Tomas Godliauskas pabrėžė, kad darbas su užsienio lietuviais rengiantis valstybės gynybai įgauna vis didesnę pagreitį. Pasak jo, diaspora šiandien jau turi labai aiškiai sudėliotą planą, apimantį konkrečias užduotis: nuo gyventojų evakuacijos ir humanitarinės paramos iki strateginės komunikacijos.

„Valstybės gynyba yra visuotinė, besąlyginė ir joje dalyvauja ne tik tai karinis domenas, joje dalyvauja ir civilinis, ir žmonės, kurie yra už Lietuvos ribų. Tai dėl to, iš tikrųjų stiprinant visuotinę gynybą, prisidėjimas visų – šitas formatas ar kiti formatai – mums yra be galo svarbus“, – sakė viceministras T. Godliauskas.

Lietuvos šaulių sąjungos vado patarėjas diasporos klausimais Laurynas Gerikas pristatė sparčią organizacijos plėtrą užsienyje. Šaulių vienetai sparčiausiai kuriasi ir plečiasi įvairiose Europos šalyse, organizuojamos ar planuojamos jaunimo stovyklos Jungtinės Amerikos Valstijose, Norvegijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

„Vado sumanymas – nuo 2027 m. įsteigti specialią 11-ąją šaulių rinktinę, kuri būtų dedikuota tik diasporai, kuri apjungtų visus tuos vienetus“, – sakė buvęs PLB valdybos narys.

Nepriklausomybės akto signataras, informacinių operacijų šaulys Arūnas Degutis išpėjo, kad vien ginklavimosi neužtenka – būtina investuoti į žmogaus pilietiškumą ir vertybių puoselėjimą.

„Informacinis karas vyksta čia ir dabar. Klausimas, kas jį laimės, nes jeigu laimėsime ne mes, priešui reikės labai mažai pastangų mus sutvarkyti. [...] Didžiausia bėda, kad investicijos dabar dedamos į karinę dalį – „geležį“. Nacionalinio saugumo strategijose, kurias vieną po kitos teikia partijos, labai mažai pastebėta investicijų į žmogų. [...] Nors skiriami milijardai, tarp jų ir lėšos iš Europos Sąjungos per CEF programą, strategijose beveik neužsimenama apie investiciją į žmogų. [...] Kokia bebūtų technika, ją kažkas turi valdyti. Čia susiduriame su identiteto krize: Lietuvoje yra labai mažai norinčių eiti į kariuomenę“, – aštriai situaciją vertino A. Degutis.

Suvalkų koridorius: Punkskas ir Seinai ruošiasi

Komisijos narys iš Lenkijos Jonas Vydra atkreipė dėmesį į strateginę Suvalkų koridoriaus, kurį pavadino „Lietuvai svarbiausiais kilometrais“, svarbą. Jis pabrėžė, kad Lenkijos pasienio savivaldybės Punske, Seinuose ir Suvalkuose jau dabar ruošiasi galimos evakuacijos iš Lietuvos scenarijams.

„Punsko savivaldybėje 75 proc. gyventojų sudaro lietuviai, tad mes jau turime sukaupę tam tikrą patirtį. Nuo 1990 m., po Kovo 11-osios, kai Rusija paskelbė blokadą, mes sugebėjome padėti; taip pat ir po Sausio 13-osios įvykių. Mūsų krašte neapsiėjo be pagalbos ukrainiečiams: mes juos priėmėme, jie lankė mūsų mokyklas. Tikrai esame pasiruošę ir norintys padėti“, – užtikrina J. Vydra, pridurdamas, kad Lenkijos vyriausybė nuo 2025 m. skiria 0,3 proc. BVP savivaldybių civilinei saugai.

Apie diasporos pasirengimą kalbėjo ir PLB pirmininkė Dalia Henke, primindama, kad bendruomenė dar 2022 m. priėmė savo nacionalinio saugumo strategiją.

„Diaspora yra aktyvi saugumo dalyvė, ne stebėtoja. Jei ateitų diena X, mes ruošiamės, mokomės, stipriname lietuvių bendruomenių atsparumą“, – teigė ji.

Po posėdžių sesijos priimtoje [rezoliucijoje](#) LRS ir PLB komisija siūlo Seimui ir Vyriausybei stiprinti Lietuvos ir Lenkijos pasienio savivaldybių bendradarbiavimą pilietinio pasipriešinimo ir visuomenės atsparumo srityse, gerinant vietos gyventojų santykius, modernizuojant infrastruktūrą ir įtraukiant Lenkijos lietuvius į pasirengimą galimai evakuacijai per Suvalkų koridorį, taip pat didinti pasienio gyventojų budrumą hibridinio karo grėsmių akivaizdoje. Pasaulio lietuvių bendruomenei ir Krašto apsaugos ministerijai siūloma tęsti pilietinio pasipriešinimo mokymus užsienio lietuvių bendruomenėms ir organizuoti Lietuvos bei kaimyninių šalių (Lenkijos, Vokietijos, Latvijos, Estijos) lietuvių bendruomenių institucijų mokymus, susijusius su Lietuvos gyventojų evakuacija, informacijos sklaida ir veiksmų koordinavimu.

Posėdžio įrašas

Tapatybės išsaugojimas: kova su „mirusių sielų“ gogolizacija

Balandžio 16-osios rytą komisija kėlė tautinės tapatybės erozijos problemą. Komisijos narė iš Australijos – lietuvių bendruomenės pirmininkė Rasa Mauragis pabrėžė, kad etnokultūra yra valstybės siela ir pilietybės pamatas, tačiau jaunimui ji dažnai atrodo kaip „seniena“.

„Mūsų tapatybė yra mūsų pilietybės pamatas. Jei norime turėti pasišventusius lietuvius visame pasaulyje, nesvarbu, ar jie būtų Lietuvos piliečiai, ar ne, turime įskiepyti jiems stiprius pačios tapatybės pamatus“, – sakė R. Mauragis.

Rašytojas Antanas Šileika ragino valstybę keisti požiūrį į „nematomąją“ diasporą – tuos, kurie nebekalba lietuviškai, bet vis dar didžiuojasi savo šaknimis. Jis vaizdingai palygino šią situaciją su rašytojo N. Gogolio romanu.

„Mes taip pat turime padidinti savo potencialias armijos gretas ruošdamiesi dienai X, bet ne su mirusiomis sielomis, kaip kokiame nors Gogolio romane. Turime būt pasirengę padidinti savo gretas visų gyvų lietuvių sielomis, net ir tų, kurie gyvena toli, tų kurie prarado kalbą“, – teigė A. Šileika.

Kultūros ministrė Vaida Aleknavičienė informavo apie planus stiprinti kultūrinę ryšį. Ji pranešė, kad iki vasaros ministerijoje bus įsteigta pareigybė, skirta tik diasporos klausimas koordinuoti. Ministrė taip pat pristatė balandžio pabaigoje startuosiančią platformą „e-kultūra“, užtikrinsiančią prieigą prie kultūros paveldo visame pasaulyje.



Kultūros ministrė Vaida Aleknavičienė | Seimo kanceliarijos / Viktorijos Chornos nuotr.

Žinių apie etninę kultūrą stoka

Etninės kultūros globos tarybos atstovė Dalia Urbanavičienė posėdyje pristatė tyrimą, atskleidusį etnokultūrinių kompetencijų nepakankamumą diasporoje: net 91 proc. apklaustų bendruomenių vadovų pripažino jaučiantys metodinės pagalbos ir specializuotų mokymų stoką.

„Dauguma bendruomenių narių turi tik bendro pobūdžio žinias apie etninę kultūrą ir patys įvardijo didžiulę etnokultūrinių kompetencijų stoką. 91 proc. vadovų teigia, kad bendruomenėms labai būtų naudingi specializuoti seminarai ar kursai apie etninę kultūrą. Didžiausias poreikis yra suaugusiems skirtų mokymų, bet vaikams taip pat“, – sakė mokslų daktarė.

Specialistė pabrėžė, kad etninė kultūra yra esminis tautos atsparumo ramstis, todėl valstybė privalo ne tik remti lituanistines mokyklas, bet ir skubiai spręsti specialistų rengimo krizę bei kurti centralizuotą informacinę sistemą tradicijoms puoselėti.



Iš kairės: PLB Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen, Etninės kultūros globos tarybos atstovė Daiva Urbanavičienė ir pirmininkas Virginijus Jocys, LRS ir PLB komisijos pirmininkas Karolis Neimantas | Jolitos Šedauskienės nuotr.

D. Urbanavičienė pasidžiaugė pasiektu lūžiu – nuo kitų metų užsienio lietuvių vaikams bus sukurta atskira sekcija etninės kultūros olimpiadoje, o 2027-uosius pasiūlė paskelbti knygnešystės metais, siekiant dar labiau sutelkti išeiviją aplink bendras istorines vertybes.

VU tyrimas: nutautėjimo greitis ir lituanistinių mokyklų reikšmė

Kipro lietuvė, rašytoja Dalia Staponkutė pristatė kartu su Vilniaus universitetu (VU) vykdytą 25 pasaulio lietuvių bendruomenių tyrimą, kuris atskleidė nerimą

keliančias tendencijas. Tik 2-3 proc. šalyse gyvenančių lietuvių aktyviai dalyvauja bendruomenių veikloje, o nutautėjimo procesai globalizacijos amžiuje yra gerokai spartesni nei anksčiau.

„Nutautėjimas yra dabar greitesnis negu anksčiau. Visi procesai yra pagreitinėti“, – konstatavo D. Staponkutė ir pabrėžė, kad lituanistinės mokyklos yra „bendruomenės išlikimo garantas“.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovė Virginija Rinkevičienė akcentavo, kad ministerijos patvirtinta lituanistinio švietimo integruota programa yra įrankis, leidžiantis giliau pažinti Lietuvą.

„Jos turinį sudaro ne tik lietuvių kalbos mokymas tačiau plačiai ir Lietuvos kultūros, įtraukiant ir etnokultūrą, istoriją, geografijos elementus“, – sakė ŠMSM atstovė.

Pasak skyriaus vedėjos, finansuojami projektai ne tik moko kalbos, bet ir kuria sąlygas saviraiškai bei padeda suprasti tautos raidą. Ji patikino, kad ministerija remia lituanistinių mokyklų poreikius įsigyti tautinius kostiumus ir instrumentus, taip pat planuoja olimpiadose kurti atskiras sekcijas užsienio lietuviams.

[Rezoliucijoje](#) komisija prašo Lietuvos Respublikos Seimo ir Vyriausybės diferencijuoti diasporai skirtas programas ir projektus pagal užsienio lietuvių bendruomenių ypatumus (geografinį atstumą, demografinę sudėtį ir kt.). Užsienio reikalų ministerijos prašoma sukurti interneto svetainės skiltį asmenims, turintiems tolimesnių lietuviškų šaknų ir nemokantiems lietuvių kalbos, bei įtraukti į diasporos apklausą klausimus apie tapatybės sampratą ir lietuvių kalbos vartojimą šeimose. Kultūros ministerijos ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos prašoma sukurti centralizuotą informacinę bazę švietimo ir kultūros srityse. Kultūros ministerijos prašoma dalinai finansuoti naujų tautinių kostiumų įsigijimą diasporos meniniams kolektyvams ir praplėsti kultūros paso naudojimo galimybes neformaliųjų lituanistinių mokyklų moksleiviams. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos prašoma užtikrinti privalomą etninės kultūros dėstymą pradinėse klasėse ir įvesti bei atnaujinti pedagogų etninės kultūros kvalifikacijos kėlimo kursus. Galiausiai, Vyriausybės, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos ir Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos prašoma organizuoti tautinių kolektyvų vadovų rengimą, grąžinant etnologijos ir folkloristikos studijų kryptis į Studijų krypčių sąrašą ir įtraukiant jas į prioritetinių studijų krypčių sąrašą, numatant

dotacijas ir stipendijas.

Posėdžio įrašas

Mokslo simpoziumas 2027: „Think Tank“ Lietuvai

Paskutinis sesijos posėdis buvo skirtas pasiruošimui 2027 m. vyksiančiam mokslo ir kūrybos simpoziumui. PLB Kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen priminė istorinę simpoziumų svarbą – būtent iš jų gimė idėja atkurti Vytauto Didžiojo universitetą (VDU). Planuojama, kad 17-asis simpoziumas 2027 m. taps intelektualine platforma aptarti egzistenciniams valstybės klausimams.

Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) rektorė Ineta Dabašinskiėnė pabrėžė universiteto pasirengimą tapti 17-ojo mokslo ir kūrybos simpoziumo šeimininku. Akcentuodama partnerystę su Lietuvos mokslų akademija, ji pasiūlė kurti nuolatinę „Think Tank“ (analitinio centro) platformą, kuri vienytų viso pasaulio lietuvių mokslininkus bei kūrėjus, ypatingą dėmesį skiriant jaunimo pritraukimui ir tinklaveikiai.

Rektorė taip pat iškelė mintį pirmąjį simpoziumo dieną organizuoti Kaune, išnaudojant Pasaulio lietuvių universiteto bazę, bei siekti gilių, galbūt net „nepatogių“ diskusijų apie tautos egzistencinius klausimus, tokius kaip demografija ir atsparumas.

„Mes dar galvojame apie vadinamąjį *think tank* formatą – diasporos lietuvių artimesnį bendradarbiavimą, galbūt iniciatyvinę grupę, kuri visada tą pulsą palaikytų. Svarbiausia mums jaunos žmonės atrasti, kurie galbūt atlikdami stažuotes ar praktikas įsijungtų“, – simpoziumo viziją pristatė rektorė.

Nors Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovė Aušra Grybauskienė išpėjo apie įtemptą 2027 m. biudžetą dėl Lietuvos pirmininkavimo Europos Tarybai, komisija [rezoliucijoje](#) užfiksavo prašymą užtikrinti būtiną finansavimą.

PLB pirmininkė Dalia Henkė pabrėžė, kad rėmėjų ratas bus plečiamas įtraukiant Lietuvių fondą, Lietuvos mokslo tarybą ir kitas institucijas.

Posėdžio įrašas

Balandžio 17 d. Seime vyko spaudos konferencija, kurioje buvo pristatytos visos

komisijos priimtos rezoliucijos.

PLB pirmininkė Dalia Henke išreiškė nuoširdų dėkingumą komisijos nariams už didžiulį indėlį į Lietuvos diasporos politikos analizę ir pabrėžė Lietuvos bei diasporos ryšių svarbą:

„Noriu nuoširdžiai nusilenkti iki žemės ir ačiū labai už tai, kiek įdėta yra darbo į jūsų ką tik perskaitytas rezoliucijas. Yra sudėta visi Lietuvos diasporos politikos trūkumai, iššūkiai, kuriuos reikia dar spręsti. Iš tiesų yra Lietuva labai toli nuėjusi ir valstybės dėmesys užsienyje gyvenantiems lietuviams yra be galo didelis. Ką tik buvo paminėta ir „Globalios Lietuvos“ strategija, veiksmų planas, jinai įgyvendinama ne pirmi metai, o daugiau nei dešimtmetį. Užsienio reikalų ministerijoje yra visas departamentas, 20 ir daugiau kolegų dirba vien tik diasporos klausimais. Yra Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje atskiras padalinys, kuris irgi diasporos reikalais dirba. Yra Lietuvos nacionalinio kultūros centro bendradarbis, kuris diaspora rūpinasi mažiau, nei norėtume. Posėdžiuose buvo minima, kad ir Kultūros ministerijoj atrasime irgi savo balsą. Už tai noriu visiems padėkoti: ir komisijos nariams, atvykusiems iš Urugvajaus, Kanados, Lenkijos, JAV, Liuksemburgo, Australijos, Šveicarijos. Tai rodo dėmesį, tai yra mūsų žiedas, mūsų protai, kurie atneša tas visas žinias iš anos pusės kartais iš už vandenynų, ir mes visada ejome ir eisime su Lietuva kartu.“

Tęsdama savo kalbą, D. Henke atkreipė dėmesį į sudėtingą geopolitinę padėtį ir diasporos įsitraukimą į pasirengimą valstybės gynybai, akcentuodama Suvalkų koridoriaus svarbą:

„Taip, geopolitinė situacija yra be galo įtempta ir matom irgi – rezoliucijos pilietinio pasipriešinimo ir to pasiruošimo visuotinei gynybai ir dienai X yra mūsų dabar darbotvarkėje. Ir tai tiesiog, na, taip turime dabar gyventi. Ruošiamės tai dienai X. Tikimės, kad niekada jos nereikės įgyvendinti, bet geriau būt pasiruošusiam. Ir labai dėkoju dar kartą išskirtinai Jonui Vydrai, kuris tikrai gyvena ant to Suvalkų – visam pasauliui minimo – koridoriaus ir tai yra ta vieta, kuri Lietuvai gali būti išsigelbėjimas, bet ir tam tikrą problemą gali suteikti.“

PLB pirmininkė atkreipė dėmesį į pilietybės išsaugojimo klausimo aktualumą ir jo žmogiškąją pusę, pabrėždama kiekvieno užsienio lietuvio ryšį su Tėvyne.

„Kolegos, ačiū jums visiems. Mes nešame lietuvišką žodį, ugnį, vėliavą gyvendami kitur. Trečdalis mūsų tautos gyvena ne Lietuvoje. Ten gimsta vaikai, todėl labai

norėtusi, kad po beveik dvidešimt metų diskusijų gimimu įgytos pilietybės klausimas pagaliau būtų išspręstas. Kad tie vaikai ir žmonės, kurie, galbūt patys Sausio 13-ąją gynė Seimą, neprarastų Lietuvos paso vien dėl to, kad Lietuvai draugiškoje valstybėje priėmė kitos šalies pilietybę, norėdami dirbti mokytojais, policininkais ar pasirinkę kitas profesijas. Tai – gyvenimo istorijos. Už kiekvieno paso slypi atskiro žmogaus ir jo šeimos likimas“, – sakė D. Henke

Spaudos konferencijos vaizdo įrašas

Pirmų trijų posėdžių apibendrinimą skaitykite šiame [straipsnyje](#).

Visos rezoliucijos

[„Dėl gimstant įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo tobulinimo“;](#)

[„Dėl pilietinio pasipriešinimo koordinavimo ir visuomenės atsparumo stiprinimo“;](#)

[„Dėl mokslo ir kūrybos simpoziumo organizavimo“;](#)

[„Dėl Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ įgyvendinimo“;](#)

[„Dėl tautinės tapatybės išsaugojimo Lietuvoje ir diasporoje“;](#)

[„Dėl iš užsienio grįžtančių Lietuvos piliečių integracijos į darbo rinką ir socialinių garantijų“.](#)

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.